

Seria de autor

•

AURELIU BUSUIOC

Aureliu BUSUIOC (1928, Cobâlca, azi Codreanca, județul Orhei – 2012, Chișinău), scriitor român. Își ia bacalaureatul la Colegiul „C. Diaconovici-Loga” din Timișoara. Urmează Școala Militară de Ofițeri Activi de Transmisiuni din Sibiu, pe care, în timpul examenelor de absolvire (1949), o părăsește, pentru a se alătura familiei, obligată de autoritățile sovietice de ocupație să se „repatrieze”. Se află în lagărul sovietic de filtrare de la Sighet (1949-1950). Este depanator-radio la un atelier din Chișinău, student la Institutul Pedagogic din Chișinău, apoi redactor la Editura de Stat. În 1955 debutează editorial cu placheta de poezii umoristice *Prafuri amare* și cu cartea pentru copii *La pădure*. Lucrează în presa timpului. Îi apar volumele de versuri *Piatra de incarcare*, *Firicel de floare rară*, *Dor*, *Poezii*. În 1966 publică romanul *Singur în fața dragostei*. În 1969, la Teatrul *Luceafărul* din Chișinău îi este montată piesa *Radu Ștefan, întâiul și ultimul*, interzisă de autorități după câteva reprezentații. În 1973 îi apare romanul *Unchiul din Paris*, tradus peste un an în rusă, germană (trei ediții), slovacă, bulgară ș.a. În 1986 îi apare romanul *Local – ploi de scurtă durată*. În 1996 i se decernează Premiul Național. Publică romanele *Lătrând la lună* (1997), *Pactizând cu diavolul* (1999), *Spune-mi Gioni!* (2003), *Hronicul Găinarilor* (2006), *Și a fost noapte...* (2012).

„Aureliu Busuioc produce, de fiecare dată, nu texte – de un aume gen literar –, ci modele. Un model de care avem nevoie este povestirea pentru copii și adolescenți. Este vârsta inițierilor în lectură. Dacă îți ratezi cititorul de această vârstă, nu-l mai recuperezi niciodată. Dar dacă îl câștigi – va fi pentru totdeauna. Pe ce se ține, așadar, modelul? Pe vraja „timpului literaturii”. Pe un adevăr simplu: amintirile trebuie trecute prin filtrul anilor. Și atunci, un jurnal de adolescență obține tărie literară, magică. Și atunci realitatea profană devine irealitate sacră, literară. Iar lucrurile obișnuite încep să obțină nuanțe de mit. Testul e simplu: e suficient să citești povestea bunicului din vremurile mitice, când – incredibil! – el era nepot...”

Mircea V. CIOBANU

AURELIU
BUSUIOC
CÂND
BUNICUL
ERA NEPOT

ROMAN

Ediția a VII-a

CARTIER POPULAR

CARTIER

Editura Cartier, SRL, str. București, nr. 68, Chișinău, MD2012.
Tel./fax: 022 20 34 91, tel.: 022 24 01 95. E-mail: vanzari@cartier.md
Editura Codex 2000, SRL, Strada Toamnei, nr. 24, sectorul 2, București.
Tel./fax: (021) 210 80 51. E-mail: codex@cartier.ro
cartier.ro
cartier.md

*Cărțile CARTIER pot fi procurate online pe cartier.ro & cartier.md
și în toate librăriile bune din România și Republica Moldova.
Cartier eBooks pot fi procurate pe iBooks și pe cartier.ro & cartier.md*

LIBRĂRIILE CARTIER

Librăria din Centru, bd. Ștefan cel Mare, nr. 126, Chișinău.
Tel./fax: 022 21 42 03. E-mail: librariadincentru@cartier.md
Librăria din Hol, str. București, nr. 68, Chișinău.
Tel./fax: 022 24 10 00. E-mail: librariadinhol@cartier.md
Librăria online, cartier.ro
Tel.: 0785 199 823. E-mail: codex@cartier.ro
Librăria online, cartier.md
Tel.: 068 555 579. E-mail: vanzari@cartier.md

Colecția *Cartier popular* este coordonată de Gheorghe Erizanu
Editor: Gheorghe Erizanu
Lector: Valentin Guțu
Coperta seriei: Vitalie Coroban
Coperta: Vitalie Coroban
Design/tehnoredactare: Marina Darii
Prepress: Editura Cartier
Tipărită la Bons Offices

Aureliu Busuioc
CÂND BUNICUL ERA NEPOT...
Ediția a VII-a, aprilie 2023

Prima ediție a apărut la Editura Prut în 2008.

© 2023, 2021, 2019, 2018, 2017, Editura Cartier, pentru prezenta ediție. Toate drepturile rezervate. Cărțile Cartier sunt disponibile în limita stocului și a bunului de difuzare.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții
Busuioc, Aureliu.

Când bunicul era nepot...: Roman/ Aureliu Busuioc; coperta: Vitalie Coroban;
design: Marina Darii. – Ed. a 7-a. – [Chișinău]: Cartier, 2023 (Bons Offices). – 111, [1] p. –
(Cartier popular/ colecție coordonată de Gheorghe Erizanu, ISBN 978-9975-79-891-4)
(Seria de autor. Aureliu Busuioc, ISBN 978-9975-86-039-0).

[2000] ex.

ISBN 978-9975-86-662-0.

821.135.1(478)-31

B 96

1

Într-o după-amiază de vară, cred că era prin iunie, pentru că cireșele erau pe terminate iar cai-sele abia începeau să se îngălbenească, l-am zărit pe bunicul stând la măsuța de pe terasă, cu o ceș-cuță de cafea în față, tot curățând la luleaua lui din rădăcină de vișin pe care n-am văzut-o niciodată scoțând fum, dar de care bătrânul nu se putea des-părți.

Zic „l-am zărit”, și nu „l-am văzut”, pentru că am trecut ca fulgerul pe lângă terasă: mama, cu o nuielușă de liliac în mână (n-ați gustat niciodată așa ceva?), încerca să mă prindă ca să-mi explice a nu știu câta oară de ce nu-i frumos să arunc cu bo-lovani în curcanul acela înfoiat și prost din curtea vecinului care mă îngână „gâl-îhî-gâl” ori de câte ori încerc să fluier.

Bunicul a fost marinar, căpitan de cursă lungă, vila aceasta cu terasă și tot soiul de pomi și arbuști a cumpărat-o de cum a ieșit la pensie, și, zice el, are să mi-o lase mie prin testament când o fi să plece la cele sfinte. Cine sunt „sfintele celea” nu știu, tot

așa cum habar n-am ce înseamnă „testament”, dar aș vrea să văd care o să mai alege după mine cu vârguța când am să fiu eu stăpân aici! O înțeleg pe mama care strigă la bătrân „pușchea pe limbă” de fiecare dată când bunicul își face cunoscute planurile de viitor...

Dar toate acestea le spun printre altele, principalul în acele clipe a fost să mă ascund cumva de furia mamei. Și cel mai potrivit loc mi s-a părut a fi sub terasă, pentru că trebuie să vă spun că „puntea” – așa-i zice bunicul – e ridicată pe stâlpi la vreo jumătate de metru de la pământ. Nu-i prima oară că mă salvează, și, slavă Domnului, toți știu că acest minunat ascunziș îi aparține lui Ricky.

Mama s-a oprit din fugă și, presupun, caută nedumerită în jur. Îi văd numai picioarele și capătul nuielușei care s-ar fi potrivit foarte bine pe fundul meu.

— Unde-o fi, împelițatul, parcă a intrat în pământ, se plânge ea bunicului. De-ar ști câtă dreptate are!

— Mai lasă-l și tu, face bunicul împăciuitor, îl aud sorbind din cafeaua fierbinte. Copil, ce vrei! Parcă tu ai fost mai cu moț la vârsta lui?

Când m-am târât sub terasă, nici n-am luat seama la Ricky, foxterierul meu, în schimb m-a

luat el în seamă: a început să dea din parodia lui de coadă de mi-a umplut ochii cu praf. I-aș fi dat una peste urechi, dar scheunatul lui m-ar fi trădat. Am înghițit „salutul” lui scrâșnind din dinți, oricum era de preferat un pic de praf în ochi nuielușei de liliac...

Mama tace. După câteva minute, îi văd picioarele purtând-o spre scara casei.

— Nu-i nimic, pun eu mâna pe tine, haimana ce-mi ești!

Bunicul pufnește.

Vesel bunic!

De-ar fi numai să nu plece prea repede la sfintele lui!...

2

Când s-a lăsat iar liniștea aceea îngrozitoare care domnește la țară în lungile zile de vară, am înțeles că bunicul și-a scăpat barba în piept și sfoarăie încetișor de parcă s-ar teme să nu trezească pe cineva; că vecinul – curcanul cel prost – și-a strâns aripile și moțul și seamănă acum cu o curcă plouată, și că mama, la bucătărie, răsfoiește un jurnal de mode împrumutat de la tanti Aglaia cea cu nasul ca o banană, și nici prin gând să-i dea că rața din rolă a început să semene cu un papuc scorjit, iar bucățelele de varză tocată de sub trupul păsării par sute de chibrituri arse până la capăt. Mama are probleme cu mirosul, cred că nu poate deosebi parfumul franțuzesc de oțetul nostru, așa că n-are s-o deranjeze izul mâncării arse până n-o să dea fumul din rolă. Ea continuă să examineze atent croiul unei rochii de pe vremea lui Pazvante chiorul...

Cine ca cine, dar eu știu precis că acuma-i timpul să-mi părăsesc ascunzișul, nimeni nu vede și nu știe nimic, pot să mă urc pe casă dacă vreau sau să mă culc încălțat pe patul din dormitor.

Numai că altele sunt planurile mele pentru ziua de azi: ieri am fost în podul casei și am descoperit un geamantan vechi, ros pe la colțuri, cu o etichetă agățată de mâner pe care abia se putea citi: „Timotheu Bizu, cap...”

Adică bunicul.

Încuietorile valizei nu mai țineau, așa că n-a fost cine știe ce problemă s-o deschid, dar în fața ochilor mei nerăbdători au apărut nu plăci și figurine de argint și aur, ci... hârtii. Dosare pânțele legate cu rafie, caiete și blocnotesuri, jurnale și diplome în tartaje de piele...

Am ales la întâmplare coperta cea mai arătoasă și am deschis-o. Pe o foaie dublă de hârtie cretată scria scurt: „Diplomă de traversare a Ecuatorului. Se atestă prin prezenta că secundul vasului «Sf. Parascheva» Thimoteu Biju a traversat Ecuatorul la 61'17" long, la. 17h (Greenwich) pe data de 11.X. 32”.

Și semnătura: „Neptun”.

Strașnic gramatic Neptun ăsta – unde l-a pus pe „h” în prenumele bunicului!

A doua copertă s-a dovedit a fi a unui caiet școlăresc. Pe prima pagină – imaginea primitivă a unui vas cu pânze înfruntând furtuna, iar pe următoarea, cu litere de tipar, scrise de o mână nu tocmai grozavă în ale caligrafiei: „Jurnal de bord. Căpitan TIMO BIZO”.

Am reușit să citesc doar începutul jurnalului: „Ura! Măine împlinesc paisprezece ani, și-mi rămâne încă un an până...”

„Până ce?” n-am mai reușit să aflu, pentru că, de jos, din capul scării, răsună glasul de goarnă al mamei:

— Culai, știu că ești în pod. Coboară imediat, zbânțuitule, ori îți rup urechile!

Ruptul urechilor nu mă sperie, au rezistat ori de câte ori a pus mama mâna pe ele, dar nu pot răbda să mi se spună Culai! E înjositor! E un nume pe care nu l-aș da nici unui motan râios. La școală toți au fost învățați (bineînțeleș, de mine, și uneori chiar cu forța!) să-mi spună Nic! Așa îmi spun și bunicul și tata, numai mama parcă ar trăi în secolul zece – pretinde că a avut un strămoș cu acest nume și că era un om foarte de treabă. Bine măcar că nu-l chema Pantelimon sau Sisoie!

Am băgat „Jurnalul” sub centură și l-am acoperit cu maioul, apoi am închis urgent geamantanul. Am aruncat peste el o mână de praf – este destul în pod. Măsura era necesară pentru că mi s-a interzis să umblu la vechiturile puse acolo, ca să se facă și mai vechi, și am coborât cât mai degrabă.

— Ce-ai căutat acolo? se rățoi mama la mine. De câte ori să-ți spun? Vrei să dai foc la casă?

N-aveam de gând să fac așa ceva. Acum, cu atât mai puțin, dar nu puteam să rămân dator:

— Mami, dacă-mi mai spui o dată Culai, am să mor!

Mama izbucni în râs:

— Hai, nu mai moare nimeni de atâta treabă! Du-te până la prăvălie, s-a terminat sarea... Culăiță...

3

Nici nu vă închipuiți ce grea este viața unui copil singur într-o familie mare! Ba du-te la prăvălie că s-a terminat sarea, ba adu ziarul din dormitor, ba spală-te pe picioare, ba nu mânca prune verzi, ba lasă cățelul în pace că ai scos sufletul din el...

La traiul acesta chinuit mă gândeam în drum spre prăvălie, dar și la zilele acelea fericite când am făcut un pic de temperatură și alergau toți în jurul meu ca slugile în jurul unui prinț!... Ce-i drept, fericirea a ținut doar patru zile, pentru că într-a cincea mama m-a prins încălzind termometrul în paharul cu ceai fierbinte și... Nici nu vă mai spun cum s-a făcut roșie ca o sfeclă, cum m-a luat de o aripă și mi-a făcut vânt din pat, cum a luat ștergarul ud cu care venise să mi-l pună compresă și a început să-mi măsoare cu el spatele, țipând ca din gură de șarpe:

— Vasăzică, de asta se mira doctorul că nu-ți scade temperatura! De asta ne-ai ținut pe toți ca pe jar! Monstrule! Măgarule! Ia uitați-vă ce potlogărie i-a dat prin cap pezevenchiului!...

La masă am păstrat cu toți tăcere, eu personal am mâncat și ceapa din supă de credeam că o să-mi întorc stomacul pe dos, doar bunicul a găsit de cuviință să împrăștie atmosfera grea și apăsătoare:

— Țin minte și eu că printr-a treia sau a patra eram sătul de școală, când un coleg m-a învățat să beau cretă. Zicea că o să fac treizeci și nouă și am să stau acasă vreo câteva zile fără niciun pericol. Dar nu mi-a spus cât anume să beau și am înghițit vreo cinci bucăți. Doctorii m-au pus să torn în mine vreo trei căldări de apă ca să-mi spele stomacul...

Am luat seama cu coada ochiului că mama se schimbă la față: ba verde, ba roșie, ba vânătă, până când n-a mai putut răbda și a sărit în picioare:

— Termină, tată, cu amintirile! Din cauza poveștilor tale face el toate prostiile! Te rog...

A urmat o zi întregă a tăcerii.

Bunicul s-a culcat devreme, supărat, nu s-a mai așezat la masa de scris.

Devreme s-au retras și babacii. Fără discuțiile și amintirile de pe terasă de până pe la miezul nopții.

Tristă zi...

Dar a trecut!

Acum nu se prevedea nimic rău: curcanul acela idiot nu mă enerva numai pe mine, și nici vecinul nu observase că-i atacasem pasărea iubită, trecuse totul fără scandal.

În schimb mi-am amintit că anume azi a promis unchiul Mihai să-l aducă pe Mădălin, verișorul meu. Și nu pentru o zi-două, pentru toată vacanța!
Ura!

4

Eu și Mădălin, sau mai degrabă Mandolinmincinosul, cum l-au botezat colegii, învățăm în aceeași clasă, și, cu toate că mi-i neam, suntem prieteni buni, nu ne-am bătut decât de vreo trei ori, și atunci fără nasuri sparte. Taică-su, nenea Mihai, fratele mamei, e maior de grăniceri, șeful unui pichet aflat la vreo câțiva kilometri de vila bunicului, la vreo zece de orașul în care locuiesc eu și unde se află și școala, iar pe deasupra e și președintele vânătorilor. Mădălin stă cu părinții la pichet și maică-sa, tanti Zica, îl aduce în fiecare dimineață cu mașina la lecții, pentru care lucru fetele îi mai zic și „Puișorul-mamei”. De fiecare dată are ceva de povestit: ba că le-a trecut drumul o vulpe, ba că erau cât pe ce să calce un iepure, ba că a văzut două căprioare și un mistreț, și cum povestește toate acestea în timpul lecțiilor, doamna dirigintă l-a mai poreclit și „Gură-spartă”, ba odată i-a scăzut și nota la purtare. E omul cu cele mai multe porecle, dar nu știu să se fi supărat vreodată, continuă mereu să inventeze tot soiul de întâmplări cu

animale sălbatice, deși nenea Mihai se plânge că nu mai poate de braconieri – în scurt timp, singurele sălbăticiuni din împrejurimi au să rămână ciourile... Dar treaba lui, să mintă cât îi place, cred că are să se facă scriitor... Și-apoi mai are și un mare merit: acela că mă recunoaște de lider...

Voiam să deschid portița, când apăru și mașina verde a lui nenea Mihai. Mandolin nu așteptă să oprească bine rabla și sări, dar se întinse în praful drumului cât era de lung. Alături de el poposiră și undițele, și arma cu aer comprimat, și valiza în care-și căra boarfele. Se ridică imediat în picioare, dar asta nu-l feri de palma pe care i-o trase la ceafă nenea Mihai:

— Odată și odată tot ai să-ți aduni dinții de pe jos, prostule, făcu taică-su. Și ai să-ți pui o proteză ca tanti Aglaia, să râdă și găinile de tine...

N-am prea observat găini care să râdă de tanti Aglaia, deși ar avea motive, prea greu se înțelege ce vorbește mătușa, dar nici Mandolin nu dădu atenție amenințării: avea ceafa bine călită... Ridică arma, o scutură de praf și se repezi să mă îmbrățișeze.

— Servus, Culai!

Cu țeva armei sparse pachetul cu sare și prețiosul mineral se scurse pe pământ:

— Ce-i asta, sare? făcu unchiul. Semn rău! Când se varsă sarea, iese cu ceartă...

Râse și intră în curte.

Reușii să-mi opresc pumnul la câțiva centimetri de nasul vărului:

— Încă un „Culai” și-ți mut fălcile, măi balalaică!

La drept vorbind, Mădălin e mai puternic decât mine, dar, luat repede, se cam pierde, n-are reacție, și dacă știi să profiți de asta...

— N-am făcut-o special, mă duc eu să cumpăr un pachet nou...

Mare diplomat băiatul!

Până să se pupe babacii și să-și manifeste bucuria întâlnirii – nu se mai văzuseră de vreo două zile! – Mădălin se și întoarse de la prăvălie.

— Am ceva special pentru tine, șopti verișorul.

— Și eu pentru tine... De fapt, pentru amândoi.

— Ce?

— Spune tu mai întâi...

— Ba spune tu, că eu am început...

Dar nu puturăm continua ciondăneala. Mama strigă cât o țineau baierile:

— Sarea! Unde-i sarea?...

5

O fi mama cam repezită și plină mereu de interjecții, dar la bucătărie e o regină! (Bineînțeles, când nu citește revistele lui tanti Aglaia!)

Cât a ținut zeama, n-a scos nimeni o vorbă! Cu nasurile în farfurii, ne străduiam cu toții să lungim cât mai mult bucuria burții, și abia când lingurile au prins a lovi în sec, nenea Mihai, primul, ridică ochii din farfuria goală și oftă:

— Iată, Lavinie, de ce vin așa rar la voi: cu asemenea bucate, ajung repede la o sută de kilograme!

Mama se facu că protestează, dar o ajută și bunicul:

— Școala mea! Și a răposatei maică-ta, Dumnezeu s-o odihnească.

Pe bunica n-am cunoscut-o, aveam abia doi ani când ne-a părăsit.

— Ba eu chiar simt că mă îngraș, zise Mandolin și în clipa aceea se și îneacă. Dădea ochii peste cap și încerca să tușească, și numai o palmă peste ceafă, venită de la taică-su, îl scoase din încurcătură.

Fermecată palma lui nenea Mihai!

— Ia mai terminați-o cu laudele, zise mama. Zeamă ca zeama și basta.

— Când eram căpitan pe „Lugoj”, începu bunicul...

— ...aveai un *cook* chinez, care făcea niște pâ-rjoale să-ți înghiți limba... îl întrerupse unchiul.

— De unde știi? sări bunicul.

Izbucnirăm cu toții în hohote de răs: bucătarul chinez de pe „Lugoj” nu lipsea niciodată din amintirile bătrânului.

Râse și bunicul:

— Hai-hai, canibalilor!

Contrar așteptărilor, rața nu era arsă.

Când nenea Mihai umplu pentru a doua oară paharele, bineînțeles, pe ale lor! se deschise porțița și apăru și bicicleta tatei. Apoi și călărețul, cu un coif de hârtie pe cap.

— Vezi, strigă mama, ți-am spus să-ți iei pălăria!

— Azi am terminat mai devreme. Salutare, cumnate!

Tata e geolog, lucrează la serviciul geodezic, toată ziua pe dealuri. (Mama îi zice că „bate câmpii”, în glumă, bineînțeles – de multe ori nu dă pe acasă cu zilele...)

Cum nici eu, nici Mădălin nu suntem pe lista celor ce beau cafea sau, și mai rău, nu ni se toarnă

nici din sticla aceea transpirată prezentă pe masă la orice prânz, ne-am ridicat ca la comandă și am zbughit-o spre fundul curții, unde, în dosul unei tufe de liliac, avem locșorul nostru de taină.

Ricky, în lipsa mâinilor binevoitoare care îi mai aruncau pe ascuns câte un oscior, nu putea rămâne nici el sub masă. Se tolăni la picioarele mele cu o limbă ce-i atârna de-un metru, privindu-l pe Mădălin cu bănuială. Are el ce are cu vărul stăpânului, mârâie ori de câte ori acesta încearcă să ridice glasul...

— Ei! făcu Madi.

— Ce, ei? ripostai eu. Spune tu mai întâi. Tu ești oaspetele meu.

— Nu la tine am venit – la bunicul! strigă el.

Tonul acesta nu-i plăcu deloc lui Ricky. Își înghiți limba, miji ochii și mârâi amenințător.

Mădălin îi știa feleșagul, cu atât mai mult că purta la piciorul stâng amintirea unei mușcături prietenești.

— Bine, o lăsă el mai moale. Ascultă.

Scoase din buzunar un pachetel și îl puse pe iarbă:

— Uite ce-am găsit în scorbura teiului de lângă pichetul cel vechi, din afara zonei, știi tu. Credeam că se ascunde acolo o coțofană...

Desfăcu învelișul, de fapt, o bucată dintr-o hartă, care proteja un instrument necunoscut.

— Ce-i asta?